

นครดอนพระ

นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช

ปีใหม่นี้ มาทำนครให้เป็นเมืองธรรมกันดีไหม ? :

ขอเชิญชวนตามรอยธรรมและไปปฏิบัติธรรมที่นครเมืองธรรม

นครเมืองธรรม

ตลอดปีที่ผ่านมาทุกๆ ที่น่าจะมีสิ่งดีๆ เกิดขึ้นที่เมืองนคร ภายใต้การเร่งรัดตรึงและพัฒนาเรื่องพระธาตุสู่มรดกโลก แถม ททท. ก็เสริมส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมหลายประเด็นและมิติ ต้นปีนีระหว่างวันที่ ๑๓-๑๗ มกราคมนี้ก็จะมีการจำลององค์พระบรมธาตุเจดีย์และเสาชิงช้าที่สวนลุมพินี ในงานเทศกาลเที่ยวเมืองไทยที่จะมีผู้คนแห่เข้าชมในเรือนแสน ซึ่งจะส่งให้ “นครศรีธรรมราช” ที่เคยแปลว่า “นครอันงามสง่าแห่งพระราชาผู้ทรงธรรม” จากดั้งเดิมเคยมีชื่อว่า “สิริธัมมนคร” ซึ่งอาจแปลได้ว่า “ถิ่นฐานบ้านเมืองของผู้คนที่มีธรรมเป็นศรีและสง่า” โดย ททท. กำลังนำเสนอว่าคือ “นครสองธรรม” ที่ใครก็ตาม “ต้องห้ามพลาด” และขอเชิญชวนมาร่วมกัน “ตามรอยธรรม” พร้อมกับมาปฏิบัติธรรมกันที่เมืองนคร ซึ่งผมถูกขอให้ช่วยและขอยกระดับความหมายให้เป็น “นคร - เมืองธรรม” สมนามของเมือง อย่างถึงที่สุด เพื่อแก้กรรมสิ่งรุงรังทั้งหลายที่ไม่น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นได้ต่อองค์พระบรมธาตุเจดีย์และวัดพระธาตุ ตลอดจนบ้านเมืองของเราได้อย่างนี้

ชวนตามรอยธรรมและปฏิบัติธรรมที่เมืองนคร

ในหนังสือเล่มใหม่สุดที่ ททท. จะจัดพิมพ์เผยแพร่ เป็นการชวนท่านทั้งหลาย “ตามรอยธรรมที่ นครเมืองธรรม” ให้สอดคล้องกับ “การท่องเที่ยววิถีไทย” และ “มีธรรม” ในครั้งนี้โดย เริ่มที่ “ดอนพระ” อันเป็นแดนศักดิ์สิทธิ์ที่สถาปนาองค์พระบรมธาตุเจดีย์ที่เป็นมรดกธรรมสำคัญที่สุดบนคาบสมุทรแห่งเอเชียอาคเนย์และกำลังอยู่ในระหว่าง การนำเสนอสู่การขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลกของ Unesco และครบวาระ ๑๐๐ ปี แห่งการสถาปนาเป็นพระอารามหลวง (พ.ศ.๒๔๕๕ - ๒๕๕๕) ในขอบเขตที่กว้างกว่าเดิม สอดคล้องกับป้ายประกอบการ “เรียนรู้บูชาพระบรมธาตุ” ที่ได้จัดทำ และติดตั้งไว้พร้อมสำหรับผู้สนใจ “เรียนรู้-บูชา” อย่างตั้งใจ ก่อนที่จะนำท่านไปยัง “บุญสถาน” ต่างๆ ที่หลากหลาย ทั้งในตัวเมืองและรายรอบออกไปทั่วทั้งจังหวัด รวมไปถึงอย่างถ้วนทั่วทุก “รอยธรรม” ทั้งพุทธ พราหมณ์ จีน อิสลาม คริสต์ ตลอดจนอื่นๆ รวมทั้งถิ่นพำนักครูบาอาจารย์ของเมืองนคร “ประเพณีมีธรรม” กระทั่ง “ธรรมชาติที่เมืองนคร” ซึ่งล้วนแล้วแต่ “ควมค่าต่อการพักผ่อน เพลิดเพลิน ต็มตำในรสแห่งธรรม” ที่มีอยู่ในทุกที่และวิถี ในขณะที่เล่ม “ชวนไปปฏิบัติธรรมที่เมืองนคร” เพื่อสนองแต่ท่านที่สนใจศึกษาและปฏิบัติธรรมซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญหนึ่ง ในการ “เข้าถึงธรรม” ตามที่พระพุทธองค์ทรงชี้แนะและสั่งสอน ซึ่งใน “นครเมืองธรรม” มีสถานปฏิบัติธรรมเกิดขึ้น ในหลายลักษณะ จึงได้จัดทำเอกสาร “แนะนำสถานปฏิบัติธรรมที่เมืองนคร” ขึ้นสำหรับท่านที่สนใจในธรรม จะได้ใช้เป็นเครื่องช่วยในการ “เข้าถึงธรรม” ตามสมควรแก่ธรรม

ฐานพุทธธรรมของไทยอยู่ที่เมืองนคร

แม้ยังไม่พบหลักฐานจารึกที่เก่าแก่ถึงแต่ก่อน แต่จากศิลาจารึกสุโขทัยของพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ในด้านที่ ๒ มีข้อความจารึกถึงสภาพการพระพุทธศาสนาในกรุงสุโขทัยว่า “คนในเมืองสุโขทัยนี้ มักทาน ทักทรงศีล มักโอยทาน ... มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน” และ “กลางเมืองสุโขทัยนี้ มีพิหาร ... มีปูศุณิสัยมุตก มีเถร มีมหาเถร เบื้องตะวันตกเมืองสุโขทัยนี้ มีอรัญญิก พ่อขุนรามคำแหงกระทำโอยทาน แก่มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลากกว่าปูศุณในเมืองนี้ทุกคน ลูกแต่เมืองศรีธรรมราชมา” อาจถือว่า ที่เมืองนครศรีธรรมราชในสมัยนั้นก็ไม่ด้อยไปกว่ากัน สอดคล้องกับตำนานและพงศาวดารต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ที่ยกให้ “นครศรีธรรมราช” เป็น “ฐานแห่งพุทธธรรม” ที่สำคัญของภูมิภาค มีความสัมพันธ์กับทั้ง อินเดีย ลังกา และ พม่า มาแต่โบราณกาล มีกษัตริย์ผู้เรืองนามมีสมญาว่า “พระเจ้าศรีธรรมโศกราช” เสมอเหมือน “พระเจ้าอโศกมหาราช” องค์เอกอัครศาสนูปถัมภ์ในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา

“คนในเมืองสุโขทัยนี้ มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ ชาวเจ้า ท่วยปั่วท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชายผู้หญิง ผู้ท่วยมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีล เมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกริน เดือนถึง จึงแล้ว เมื่อกรานกริน มีพนมเบี๋ย มีพนมหมาก มีพนมดอกไม้ มีหมอนนั่งหมอนนอน บริพารกรินโอยทานแลปีแล้ญับลั่น ไปสูดญัตติกริน เถิงอโรญิกพูน เมื่อจักเจ้ามาเวียง เรียงกันแต่อโรญิกพูนเท้าหัวลาน ดับงค์กลอง ด้วยเสียงพาทย เสียงพิณ เสียงเลื่อน เสียงขับ ใครจักมักเล่น เล่น ใครจักมักหัว หัว ใครจักมักเลื้อน เลื้อน เมืองสุโขทัยนี้ มีสี่ปากประตูหลวง เทียรยอมคนเสียดกันเข้ามาดูท่านเผาเทียน ท่านเล่นไฟ เมืองสุโขทัยนี้ มีดั่งจักแตก”

“กลางเมืองสุโขทัยนี้ มีพิหาร มีพระพุทธรูปทอง มีพระอัฐารศ มีพระพุทธรูป พระพุทธรูปอันใหญ่ มีพระพุทธรูปอันราม มีพิหารอันใหญ่ มีพิหารอันราม มีปูครุณีสัยมุตก มีเถร มีมหาเถร เบื้องตะวันตก เมืองสุโขทัยนี้ มีโอโรณิก พ่อขุนรามคำแหงกระทำโอโยทาน แก่มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลวกกว่า ปูครุณในเมืองนี้ทุกคน ลูกแต่เมืองศรีธรรมราชมา ในกลาง อรัญญิก มีพิหารอันหนึ่ง มนใหญ่ สูงงามแก่กม มีอัฐารศอันหนึ่ง ลูกยืน เบื้องตะวันออก เมืองสุโขทัยนี้ มีพิหาร มีปูครุ มีทะเลหลวง มีป่าหมากป่าพลู มีไร่มีนา มีถัน มีบ้านใหญ่บ้านเล็ก มีปาม่วง มีปายาม ดูกามดังแก่ล(ง ...แต่)ง”

(จารึกสุโขทัย หลักที่ ๑ ด้านที่ ๒ บันทึกที่ ๑ ถึงด้านที่ ๓ บันทึกที่ ๑)

แม้เมื่อร่วมวงศ์ไพบุลย์ในราชอาณาจักรสยามแห่งกรุงศรีอยุธยา นครศรีธรรมราช ยังดำรงสถานแห่งศูนย์กลาง พระพุทธศาสนาสืบมา ดังที่เมื่อสมเด็จพระเจ้าพระวชิรญาณมุนีสาธิตมุนีสรณคณาจารย์ หรือ หลวงพ่อหวด จะเข้ากรุงศรีอยุธยา ยังมาแวะพักเล่าเรียนอยู่ที่เมืองนคร หรือเมื่อพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศจะส่งคณะสงฆ์ นำโดยพระอุบาลีไปฟื้นฟูพระพุทธศาสนาที่ลังกาก็มาแวะพำนัก ณ เมืองนคร จนกระทั่งหลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่สอง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงอาราธนาสมเด็จพระสังฆราชสีห์ที่หลักสงครามมาพำนักที่เมืองนคร กลับไปฟื้นฟูพระพุทธศาสนาพร้อมกับพระ ไตรปิฎกฉบับของเมืองนคร สืบเนื่องถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กระทั่งถึงกึ่งพุทธกาล หลวงพ่อปัญญาอันทะ แมตพุทธมรณูปคำคัญของสังคมไทยก็มาพำนักจำพรรษาที่เมืองนครนี้เช่นกัน ในขณะที่เมืองนคร ก็มีพระภิกษุสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา ผู้ทรงศีล-ทรงธรรม ทำหน้าที่สืบสานงานพระพุทธศาสนาทั้งด้านปริยัติ ปฏิบัติ ตลอดจนการศึกษา ประเพณี วัฒนธรรมและการพัฒนาบ้านเมือง เป็นที่เคารพอยู่มากมาย

ยุคแห่งพุทธศาสนากำลังมีหวังที่เมืองนคร

เฉพาะในรูปของสถานปฏิบัติธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช หลังการก่อเกิดสวนโมกขพลารามที่อำเภอไชยา สุราษฎร์ธานี ๒ ปี และ พุทธธรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ๑ ปี เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๗ ได้มีคณะบุคคลกลุ่มหนึ่ง ก่อตั้งเป็นพุทธธรรมสมาคมสาขาจังหวัดนครศรีธรรมราชขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการบำเพ็ญปฏิบัติธรรม ของภิกษุสามเณรด้วยการอาราธนาพระภิกษุจากสวนโมกขพลารามเป็นผู้นำพร้อมกับจัดหาสถานที่วิเวกสำหรับ พระภิกษุสามเณรปฏิบัติธรรมขั้นสูง โดยใช้วัดร้างแห่งหนึ่งในเมือง คือวัดชายนา ตั้งเป็นสวนปันตาราม อีกแห่งหนึ่ง คือที่วัดถ้ำเขาแดงที่อำเภออรอนพิบูลย์ ตั้งเป็นป่าปันตวัน แล้วอาราธนาสมเด็จพระพุทธทาสภิกขุ หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติธรรม ณ สวนโมกขพลารามของคณะธรรมทาน เป็นผู้แสดงธรรมเทศนาในการเปิดสถานวิปัสสนาธุระแห่งนั้น ๒ ครั้ง เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ ณ โคนมะม่วงแห่งสวนปันตาราม และ ณ พระวิหารหลวง วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยนอกจากการแจกแจงว่าวิปัสสนาธุระหรือการปฏิบัติธรรมคืออะไร และส่งเสริมได้ อย่างไรแล้ว ยังแสดงถึงเหตุผลที่ต้องส่งเสริมกันแล้วในยุคนี้ มีหลักของการส่งเสริมอย่างไร ให้อันใดสงสออย่างไร โดยการส่งเสริมนั้น พุทธทาสภิกขุเสนอแนะเป็น ๓ องค์ที่ต้องเป็นไปอย่างกลมเกลียวอย่างไม้สามขาอิงกันอยู่

จึงจะได้ผลถึงที่สุด ประกอบด้วย การปฏิบัติดีเอง การสอนให้ปฏิบัติดีด้วย และการช่วยเหลือเมื่อมีผู้ปฏิบัติดี คือ มีทั้งผู้ปฏิบัติดี มีผู้สอน และมีผู้ช่วยทั้งสามพวกร่วมมือกัน ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งเสียมิได้คือหัวใจสำคัญ ทั้งนี้ด้วยหลักแห่งพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายทฤษฎี (theory) และการกระทำ (practice) ไม่ว่าจะเป็นหลักการตัดสินการเชื่อ (กาลามสูตร) หลักตัดสินธรรม (โคตมสูตร) หลักพึ่งตนเอง หลักแห่งความชนะ และหลักเรื่องความต่างกับศาสนาอื่น หลักกรรม อนัตตา อริยสัจ โลภะ-โลภุตระ ตลอดจนหลักความเข้ากันได้กับวิทยาศาสตร์ และความเป็นศาสนาสากล โดยพุทธทาสภิกขุ ได้ชี้ไว้ในครั้งนั้นที่เมืองนครว่า “เป็นที่มั่นใจว่าพุทธศาสนาได้ถูกทวิการส่งเสริมส่วนวิปัสสนาธุระก้าวหน้ายิ่งขึ้นอีกส่วนหนึ่ง ยุคแห่งพุทธศาสนากำลังมีหวังที่จะย้อนหลังไปหายุคแห่งอริยมรรคอริยผลอันเป็นความสุขภายในใจแท้จริง ... สมกับที่ได้ยึดเอาพระพุทธศาสนาเป็นของประจำชาติมานานแล้ว วิปัสสนาธุระจะดาดื่นเช่นเดียวกับครั้งพุทธกาล”

หลายสถานปฏิบัติธรรมที่เมืองนคร

ในจำนวน ๕๕๐ กว่าวัดในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่กระจายอยู่ทั่วจังหวัดทั้งมหานิกายและธรรมยุติกนิกาย ซึ่งมีการสืบสานพระพุทธศาสนาในมิติและระดับต่างๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นเชิงศาสนพิธี ประเพณี ข้อวัตร การส่งเสริมการศึกษา ศีลธรรมจรรยา ศาสนสงเคราะห์ ตลอดจนการปฏิบัติจิตภาวนา ที่มีการประกาศเป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแล้วมี ๔ แห่ง คือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และวัดศรีทวี ในคณะธรรมยุติกนิกาย กับวัดชายนา และวัดประดู่พัฒนาราม ในคณะมหานิกาย ทั้งหมดอยู่ในเขตตัวเมืองนครศรีธรรมราช มีลักษณะการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมตามวิถีของแต่ละแห่ง ทั้งที่เป็นระบบและเป็นครั้งคราว ตามที่วัดจัดขึ้นหรือมีหมู่คณะมาขอจัดหรือขอให้จัด ตลอดจนที่เชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายการปฏิบัติในระดับประเทศ สามารถเลือกเข้าร่วมปฏิบัติธรรมได้หลากหลายลักษณะตลอดทั้งปี

นอกจากวัดแล้ว ในระยะไม่นานมานี้ ได้เกิดสถานปฏิบัติธรรมที่ก่อตั้งขึ้นโดยคณะบุคคล มูลนิธิ ทั้งระดับท้องถิ่นและในเครือข่ายระดับชาติขึ้นในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างน่าสนใจ เฉพาะอย่างยิ่งทำเลที่ตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษสงบสปปายะอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นตามป่าเขาตลอดจนชายทะเล โดยมีแนวโน้มการขยายตัวและก่อตั้งเพิ่มขึ้นในอนาคต แม้ครูบาอาจารย์ของท้องถิ่นในสมัยนี้ยังไม่เป็นที่โดดเด่นก็ตาม แต่ด้วยความทุ่มเทจริงจังอย่างต่อเนื่องของพระภิกษุและคณะบุคคลผู้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการส่งเสริมการปฏิบัติธรรม รายละเอียดประกอบเหล่านี้ นอกจากเพื่อการเลือกและเข้าร่วมปฏิบัติธรรมแล้ว ยังจะเป็นอีกขั้นหนึ่งของการยกระดับพัฒนา ขยายวง และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาที่เมืองนคร และถือเป็นส่วนของ “ธรรม” อันเป็นหัวใจสำคัญของ “นครเมืองธรรม” หรือ “สิริธรรมนคร - นครอันมีธรรมเป็นศรีสง่า” หรือ “นครศรีธรรมราช - นครอันงามสง่าแห่งราชาผู้ทรงธรรม” ที่มีความหลากหลายไม่ว่าจะหลักสูตรครูสมาธิ ของสถาบันพลังจิตตานุภาพ (หลวงพ่อวิริยังค์ สิรินฺธโร) หลักสูตรของเครือข่ายยุวพุทธิกสมาคม ในพระบรมราชูปถัมภ์ (อาจารย์ประเสริฐ อุทัยเฉลิม) หลักสูตรของเครือข่ายของมูลนิธิคุณแม่สิริ กรินชัย ตลอดจนหลักสูตรท่านอาจารย์โกเอ็นก้าของมูลนิธิส่งเสริมวิปัสสนากรรมฐานในพระสังฆราชูปถัมภ์ ในเบื้องต้นขอเลือกสรรมาแนะนำเป็น ๓ กลุ่ม คือ วัดที่จัดเป็นระบบและหลักสูตรการฝึกฝนอบรมและปฏิบัติธรรมสถานปฏิบัติธรรมที่จัดโดยคณะบุคคล มูลนิธิ และวัดหรือสถานปฏิบัติธรรมอื่นๆ

วัดที่จัดเป็นระบบและหลักสูตรการฝึกฝนอบรมและปฏิบัติธรรม ประกอบด้วย วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดศรีทวี วัดชายนาวา และ วัดประดู่พัฒนาราม

สถานปฏิบัติธรรมที่จัดโดยคณะบุคคล มูลนิธิอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ศูนย์วิปัสสนากรรมฐานธรรมไปราโน อำเภอสามชุก ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนอินทิตะเล อำเภอลือชัย สถานปฏิบัติธรรมพรหมสิทธิธรรมสถาน อำเภอพรหมคีรี

วัดหรือสถานปฏิบัติธรรมอื่นๆ อาทิเช่น วัดป่าระกำใต้ อำเภอปากพนัง วัดท้ายสำเภา อำเภอเมือง สำนักปฏิบัติธรรมพุทธจาริก (บ้านห้วยเตง) อำเภอพรหมคีรี สำนักสงฆ์ร่มแก้วกัลยา สถานปฏิบัติวิปัสสนาธรรม อำเภอหัวไทร สถานปฏิบัติธรรมขึ้นฤทัยในธรรม อำเภอเมือง สถานปฏิบัติธรรมห้วยเขาแก้ว อำเภอพรหมคีรี รวมถึงวัดคงคสถานนครธรรม อำเภอพระพรหม

ขอเชิญชวนรับปีใหม่นี้ด้วยการตามรอยธรรมและลงมือปฏิบัติธรรมเพื่อให้นครของเราฟื้นคืนสู่ “เมืองธรรม” ที่มีองค์พระบรมธาตุเป็น “มรดกธรรม” สำคัญของพวกเราสืบมา หากต้องการรายละเอียด กรุณาติดต่อที่ ทท. นครศรีธรรมราชนะครับ

